

Список використаних джерел

1. Непийвода В. П. Правове регулювання в галузі лісів: Доба утвердження підтримного розвитку. / В. П. Непийвода. – К.: НДІ приватного права і підприємництва, 2004. – С. 41.
2. Rogers P., Jalal K., Boyd J. An Introduction To Sustainable Development. – Earthscan, 2008.
3. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. – <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>.
4. Білявський Г. О. та ін. Основи екології: Підручник. – 2-ге вид. / Г. О. Білявський. – К.: Либідь, 2005. – С. 3.
5. Голюков А. П., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О., Черномаз П. О. Регіональна економіка та природокористування: Навчальний посібник. / А. П. Голюков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 194-195.
6. Закон України «Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону» (реєстр. № 1436–III) // Офіційний вісник України. – 2000. – № 10. – С. 364.
7. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат // Збірник поточного законодавства, нормативних актів, арбітражної та судової практики. – 2004, 05. – № 22.
8. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (реєстр. № 2818–VI) // Офіційний вісник України. – 2011. – № 3. – С. 158.
9. Стецюк К. В. Поняття «сталий / збалансований розвиток» в сучасному еколого-педагогічному дискурсі // http://alma-mater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN14/11skvscd.pdf.
10. Разметаєв С. В. Питання правового забезпечення екологічної рівноваги в Україні. – <http://ecoleague.colocall.com/download.php?id=369>.
11. Непийвода В. П. Проблеми вдосконалення української термінології у галузі екологічного права. – <http://pravoznavec.com.ua/period/chapter/2/32/1213>.

Ющенко С. С.,

молодший науковий співробітник

Українського мовно-інформаційного фонду НАН України

МОВНА НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ» ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ РОБОТИ ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Мовна недосконалість законодавчих актів (далі – ЗА), під якою розуміємо порушення вимог нормопроектної техніки до текстуального оформлення ЗА, є одним з чинників, що може ускладнити дотримання вимог законодавства суб'єктами правовідносин, призвести до втрати ЗА регулятивно-імперативної функції. Попри чітко визначені лінгвостилістичні параметри офіційно-ділового стилю⁵, попри високі естетичні вимоги до мови закону як одного з основних елементів мовленнєвої культури суспільства та обов'язкові лінгвістичні експертизи законопроектів, що проводяться фахівцями найвищого ґатунку (такими, як, наприклад, науковці Головного науково-експертного управління

⁵ Див. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки, схвалені постановою Колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 р. № 41 [Збірник НПА та метод. рекомендацій].

Верховної Ради України, співробітники експертного відділу Міністерства юстиції України та інші), тексти ЗА містять значну (але невизначену) кількість мовних помилок різних типів.

Дослідженню неналежного лінгвістичного оформлення вітчизняних ЗА приділяється значна увага. Відзначимо роботи таких учених, як А. С. Полешко (дослідження мови закону), К. І. Орел (дослідження у галузі юридичної лінгводидактики), З. С. Черненко (дослідження термінологічних проблем права і законодавства), І. І. Маруніч (дослідження законодавчих дефініцій), Т. О. Коваленко (дослідження юридичних дефектів земельно-правового регулювання), О. М. Калачова (дослідження юридичної термінології), О. С. Афанасьєва (дослідження семантичних девіацій у текстах НПА) та ін.

Особливо відзначимо значний внесок у справу боротьби за мовну досконалість вітчизняного законодавства та підготовки фахівців із юридичної лінгвістики педагогічного колективу факультету правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», очолюваного доктором філософії А. А. Мелешевичем та особисто – керівника Центру юридичної лінгвістики та мовно-правових експертиз, к. філол. н, доцента кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук ФПвН НаУКМА Н. В. Артикуци.

Але попри безсумнівну науково-практичну значимість досліджень у вказаному напрямку, більшість відомих нам робіт недостатньо проілюстровано прикладами із правозастосовної практики; автори переважно обмежуються констатацією та аналізом помилок. Дана робота є результатом переосмислення особистого досвіду авторки, набутого під час парламентських виборів 2012 р. в Україні в якості голови дільничної виборчої комісії (ДВК) звичайної виборчої дільниці 222-го одномандатного виборчого округу м. Києва.

Авторка висловлює подяку академіку НАН України, директорові Українського мовно-інформаційного фонду НАН України В. А. Широкову за підтримку та доценту кафедри журналістики НПУ імені М. П. Драгоманова П. П. Кулясу за класифікацію помилок писемної комунікації.

1. Мовна некоректність закону як прийом нормопроектної техніки

Зауважимо, що більшість типів мовних помилок у текстах ЗА не призводять до комунікативних невдач та проблем у правозастосуванні. Практика показує, що реципієнти, навіть юридично некомпетентні, адекватно сприймають тексти із синтаксичними та стилістичними помилками.

Чергові вибори народних депутатів України, що відбулись 28 жовтня 2012 р. (далі – *Вибори*), показали, що основні причини, через які виникли сумніви у достовірності їх результатів, знаходяться поза сферою виборчого законодавства.

На нашу думку, мовна недосконалість Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 17.11.2011 р. № 4061-VI (далі – Закон), яким керуються ДВК у своїй роботі, пов'язується не лише із неухважністю розробників (висока мовна та комунікативна компетенція яких безсумнівна). Деякі «помилки» Закону мають очевидну «політичну складову» (підміна понять («політичні партії» замість «політичні сили», абстрактність понять «порушення

виборчих прав», «матеріальна шкода, заподіяна життю, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена виборчої комісії» (витрати на відрядження відшкодовуються, витрати на мобільний зв'язок та роздрук матеріалів – ні), замовчування ролі балансоутримувачів у матеріально-технічному забезпеченні роботи ДВК та підготовці приміщення для голосування (категорія «балансоутримувач» взагалі відсутня в тексті Закону) та інші). Аналіз таких випадків виходить за межі компетенції лінгвістики, тому зосередимо увагу на тих помилках текстуального оформлення Закону, які вважаємо «суто лінгвістичними».

2. Мовні помилки Закону України «Про вибори народних депутатів України»

У положеннях Закону, що стосуються роботи ДВК, встановлено три типи помилок.

1) **Мовна надмірність.** Помилки цього типу мають суто технічний, а не нормативний (сміслоутворювальний) характер. За нашими спостереженнями, не мають жодних наслідків для роботи ДВК, адже просто ігноруються.

– надмірна деталізація

Відповідно до закону	Дільнична виборча комісія запаковує опрацьовані виборчі документи у паперові пакети (Ст. 87, ч. 6)
Фактично	для пакування документів видали целофанові пакети

2) **Мовна недостатність.** Цей тип помилок взаємопов'язаний із таким юридико-технічним дефектом, як лакуни (прогалини) у законі. Як свого часу слушно зауважив відомий радянський правознавець В. В. Лазарев, «лакуни особливо яскраво проявляються там, де існуючі норми передбачають необхідність певних дій, але при цьому не встановлюють порядок, форму їх провадження, строки чи відповідальну особу». Приклади:

– невизначений суб'єкт дії (фактично – відповідальна особа)

Відповідно до закону	«Інформаційні плакати передаються відповідним ДВК не пізніше як за двадцять днів до дня виборів» (Ст. 51, ч. 4); (хто повинен їхати до ОВК?) «Відповідальність за збереження виборчої документації до передачі її на архівне зберігання покладається на голову або заступника голови чи секретаря відповідної ДВК (Ст. 115, ч. 4) (на кого конкретно?); «Стенд офіційних матеріалів комісії обладнується в приміщенні комісії у місці, вільно доступному для відвідувачів» (Ст. 35, ч. 5) (ким обладнується?)
Фактично	виникає проблема з розподілом обов'язків через відсутність чіткого розмежування обов'язків серед керівництва ДВК
Наслідки	конфлікт серед керівництва ДВК

– відсутнє уточнення

Відповідно до закону	Члену комісії після складення ним присяги видається посвідчення за підписом голови комісії вищого рівня за формою,
----------------------	--

	затвердженою ЦВК (Ст. 36, ч. 4).
Фактично	Посвідчення видаються ОВК протягом 2-3 тижнів, після прийняття протоколів засідання, на якому складалась присяга членами ДВК, від усіх ДВК округу та по мірі оформлення, а не негайно
Наслідки	Конфлікт членів ДВК із керівництвом ДВК. У «затримці» видання посвідчення перші вбачають зловмисні дії других, адже без посвідчення член ДВК не може звернутися до органу ведення Держреєстру виборців для включення до списку виборців на виборчій дільниці, де він працює у складі ДВК.

Відповідно до закону	Виборча комісія, яка достроково припинила повноваження ... окремого члена виборчої комісії, не пізніше наступного дня повідомляє про це суб'єктів, за поданням яких до складу комісії було включено осіб, повноваження яких достроково припинено.
Фактично	ДВК не можуть безпосередньо зв'язуватись із суб'єктами подання, оскільки, по-перше, не мають жодних контактних даних, по-друге, є підпорядкованими ОВК, за якими остаточне рішення. Ця норма стосується лише ОВК.

3) **Фактичні помилки.** Цей тип помилок є наслідком порушення логіки дійсності нормопроектувальниками.

Так, Законом передбачено різні процедури для проставляння на виборчих бюлетенях печатки ДВК і штампу «Вибув» (напроти кандидатів, що зняли свою кандидатуру з виборів).

ПРОСТАВЛЯННЯ ПЕЧАТКИ	ПРОСТАВЛЯННЯ ШТАМПУ
відбувається після отримання бюлетенів ДВК на одному й тому ж засіданні	
Хто має проставляти	
секретар ДВК (Ст. 82, ч. 10)	члени ДВК (Ст. 81, ч. 7)
Особливості проведення процедури	
Інший визначений рішенням комісії член ДВК рахує виборчі бюлетені окремо по загальнодержавному округу та одномандатному округу вголос. Інші члени ДВК спостерігають за підрахунком (Ст. 82, ч. 11).	НЕ ЗАЗНАЧЕНО

Процедура підрахунку отриманих від ОВК виборчих бюлетенів та проставляння на них печатки ДВК та штампу «Вибув», передбачена законом, вимагає значних часових витрат. Наприклад, для великих виборчих дільниць процес оброблення бюлетенів, якщо строго дотримуватись норми Закону, триватимиме понад 8 годин, чому авторка статті, за свій більш, ніж 15-ти річний досвід роботи у виборчих комісіях, жодного разу не була свідком. Усі члени ДВК, присутні на засіданні, беруть активну участь у підрахунку отриманих бюлетенів та проставлянні печаток і штампів.

Фактично порушується вимога ст. 82, ч. 11 щодо заборони поділу комісії на кілька груп, кожна з яких підраховує частину бюлетенів.

Отже, норма переходить з однієї редакції Закону до іншої, а керівництво ДВК свідомо йде на порушення закону. Інший приклад порушення Закону членами ДВК через фактичну помилку, припущену розробниками:

Відповідно до закону	Секретар ДВК, інші члени комісії, які не супроводжують транспортування виборчих документів до ОВК, залишаються у приміщенні ДВК до отримання повідомлення про прийняття протоколів про підрахунок голосів (Ст. 90, ч. 4).
Фактично	Члени ДВК залишають дільницю, як тільки починає курсувати транспорт, не чекаючи повідомлення про прийняття протоколів, посилаючись на втому, необхідність бути на роботі, в навчальних закладах тощо, адже жодної санкції за таке порушення Закону не передбачене. Крім того, як показали останні парламентські вибори, здавання виборчих документів в ОВК може тривати кілька діб (!) і зрозуміло, що весь цей час люди не можуть перебувати в приміщенні ДВК. Це положення, коректне з точки зору лінгвістики, не враховує життєві реалії, через що не виконується.

Висновки: Нормопроектуюальники, крім чіткого усвідомлення мети правового регулювання та сутності питань, які необхідно законодавчо врегулювати, повинні якнайвідповідальніше ставитись до добору мовних засобів вираження думки та вміти прогнозувати потенційно конфліктні ситуації в правозастосуванні.

Список використаних джерел

1. Лазарев В. В. Пробелы в праве и пути их устранения / В. В. Лазарев. – М.: Юридическая литература, 1974. – С. 184 с.

*Якобчук Л. С.,
студентка 5-го курсу
факультету правничих наук НаУКМА*

ЛІНГВІСТИЧНІ ПОМИЛКИ В ТЕКСТІ ЗАКОНОПРОЕКТУ «ПРО КОЗАЦТВО ТА КОЗАЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ»

Безсумнівно, існування козацтва в історії України сприяло розвитку та становленню суверенності держави. У сучасній Україні спостерігається тенденція до відновлення й подальшого збереження козацьких традицій: прагнення до волі і незалежності, образ козака прирівнюється до ідеалу чоловічої мужності, сміливості, захисника Вітчизни. Нині існує чимало козацьких об'єднань громадян, які створені з метою відродження козацьких традицій та цінностей. Це, наприклад, Міжнародна оборонно-спортивна національно-патріотична організація «Українське козацтво», Міжнародна